

Ankomst Göteborg

Ankomst Göteborg

Slututvärdering av ett utvecklingspartnerskap inom gemenskapsinitiativet Equal

Eva Norström
2007

Ankomst Göteborg

Slutrapport av utvecklingspartnerskapet *Ankomst Göteborg*, ett program inom den Europeiska socialfondens gemenskapsinitiativ Equal

Ankomst Göteborg är ett Utvecklingspartnerskap som pågick mellan 2002 och 2006. Våren 2006 fick undertecknad i uppdrag att skriva en slutrapport om resultaten av projektet som helhet.

Tidigare har två externa utvärderingar gjorts. Den första gjordes i initialskedet (Olauson, 2002) och under våren 2004 gjordes en extern Mittutvärdering. Denna var en processutvärdering och innefattade att granska hur partnerskapet uppnådde sina mål, hur samverkan och påverkan skedde (Norström 2004).

Två gånger om året har så kallade *självutvärderingar* gjorts av deltagarna i projektet.

Jag har arbetat med tre former av material. Först och främst det skriftliga material som har producerats inom partnerskapets olika nivåer. Informationen i detta material har kompletterats med samtal och intervjuer med partnerskapets anställda och ansvariga. Jag har dessutom under några tillfällen deltagit i aktiviteter med asylsökande. I samtliga enskilda samtal har jag använt mig av öppna frågor. Jag har ställt mina frågor i relation till informantens roll i partnerskapet.

Mitt arbete har underlättats av att de intervjuade deltagarna och anställda inom partnerskapet har bidragit med sina erfarenheter i de samtal vi hållit, enskilt eller i grupp. Jag har haft fria händer i utformningen av mitt arbete. Det är min förhoppning att denna granskning skall bidra till att de erfarenheter som vunnits inom Partnerskapet skall spridas och komma till generell nytta.

Eva Norström

Fil.dr. etnologi

Bakgrund

Ankomst Göteborg var ett Utvecklingspartnerskap, UP,¹ inom *Equal*, som administreras av den Europeiska socialfonden (ESF). *Equal*s övergripande syfte är att överbygga diskriminering och ojämlikhet på arbetsmarknaden. *Equal* ger stöd ges till verksamheter som utvecklar nya metoder för detta syfte. Tre forskningsprogram har genomförts inom ramen för *Equal: Tension of Inclusion. From asylum reception to residence* (Appelqvist 2002). *The sociology of waiting* (Brekke 2003). *Individual psychological experiences* (Firnhaber (2003)). GI ansvarade för och delfinansierade *While we are waiting* (Brekke 2004).

Arbete med asylsökande är ett prioriterat tema inom *Equal* (www.temaasyl.se). Allt arbete inom ramen för *Equal* sker i samverkan inom Utvecklingspartnerskap. Det innebär att aktörer från olika samhällssektorer ”går samman för att utveckla idéer, arbetssätt och metoder inom ramen för ett gemensamt tema” (Svenska ESF-rådet, 2004).

Det var Göteborgs Initiativet (GI),² som kom med uppslaget att hos *Equal* söka medel till Utvecklingspartnerskapet *Ankomst Göteborg*. En ansökan lämnades in till *Equal* hösten 2001. Denna beviljades och kontakt togs med andra organisationer, myndigheter med flera. Så småningom bildades partnerskapet och projektet utvecklades under tre faser. Fas I var en etableringsfas. En ansökan om genomförande av idén lämnades till *Equal* och våren 2002 beviljades *Ankomst Göteborg* medel för detta. Under Fas II genomfördes det beviljade projektet (se bland annat ovan nämnda Mittutvärdering). Under Fas III gjordes en första ansökan till spridning av erfarenheter och nya metoder lämnades in i november 2003. I juni 2006 beviljades medel för detta arbete.

Partnerskapet har, förutom GI, bestått av den ideella organisationen KFUK-KFUM i Göteborg, Göteborgs Kyrkliga Stadsmission, Göteborgs Stift och Bergsjöns församling inom Svenska kyrkan, Göteborgs stad samt Migrationsverket, Region Väst.³

---

¹ För information om gemensamma utgångspunkter för utvecklingspartnerskapen, se www.temaasyl.se.

² Frivilligorganisationen Göteborg Initiativet (www.initiativet.nu) är en politiskt och religiöst obunden paraplyorganisation för olika organisationer i Göteborg. GI bildades 1994 och arbetar med frågor som rör flyktingars och invandrares situation (www.initiativet.nu).

³ För mer information om partnerskapets organisationer, se bilaga.

Mål för Ankomst Göteborg

1. att utveckla metoder för att stabilisera flyktingars livssituation under den tid de tillbringar som asylsökande,
2. att tiden i väntan skall vara meningsfull. I detta inbegrips att den asylsökande skall orka se framåt och fatta självständiga beslut om sitt liv antingen det blir bifall eller avslag på asylansökan,
3. att genom förebyggande arbete för hälsa samt motivation sänka vårdbehov och kostnader för vård,
4. att öka självförsörjningsgraden,
5. att öka deltagarnas delaktighet i samhället genom kännedom om och respekt för samhällets grundläggande värderingar,
6. att utforma metoder för samverkan över organisations- och myndighetsgränser,
7. att genom den kunskap som utvecklas påverka situationen för de asylsökande på områden där förbättringar är av nöden,
8. att arbetet tillsammans med de asylsökande skall bygga på delaktighet i planering och utförande,
9. att för spridning sammanställa de erfarenheter som görs och de metoder som utvecklas samt
10. att sprida de erfarenheter som görs och de metoder som utvecklas. Genom det nationella och transnationella samarbetet sprids erfarenheter som görs på lokal nivå i de olika Utvecklingspartnerskapen. Där skapas gemensamma insikter och material för påverkan tas fram.

Verksamhet

På lokal nivå har *Ankomst Göteborg* arbetat med asylsökande i ett projekt med daglig verksamhet i form av undervisning i bland annat svenska, samhällskunskap, studiebesök, rådgivning och planering. Vidare har *Ankomst Göteborg* arbetat med att utveckla specifika metoder för att arbeta med asylsökande.

På nationell nivå har *Ankomst Göteborg* samverkat med övriga utvecklingspartnerskap inom Tema Asyl, nämligen *Rehabilitering och re-orientering genom kompetensutveckling (RE-KOMP)*, *Rehabilitering av traumatiserade flyktingar i glesbygd*. Utvecklingspartnerskapet *Modul 16-20* ingick i detta samarbete till dess att det lades ner den 31 december 2003 liksom *Rätt in i Sverige* (ett projekt inom Växtkraft Mål 3) till dess nedläggning den 30 april 2004. Målet med nationella samarbeten är att stödja varandra genom erfarenhetsutbyte.

Ankomst Göteborg har, liksom RE-KOMP, ingått i en internationell temagrupp *Asylum Seeking Participation is a Reality (ASPIRE)*. Denna grupp har bestått av partnerskap från Irland, Nederländerna, Portugal, Sverige, Tyskland samt ett associerat från Tjeckien.

Organisation

Det övergripande ansvaret för verksamheten inom *Ankomst Göteborg* har en ledningsgrupp haft. Den har bestått av representanter för var och en av parterna i utvecklingspartnerskapet. Denna grupp träffades under Fas II ungefär var sjätte vecka vid så kallade UP-möten.

GI har, som ovan nämnts, ansvarat för genomförandet av den dagliga verksamheten med deltagare, för personalhantering och handledning, för ekonomi och rapportering till *Equal*. Det nationella samarbetet har koordinerats av GI, men samtliga partners har deltagit i de UP-möten som hålls samt till nationella och transnationella UP-möten. Det transnationella arbetet har koordinerats av en särskild anställd.

Genomförande och resultat

Mål 1: att utveckla metoder för att stabilisera flyktingars livssituation under den tid de tillbringas som asylsökande.

Flyktingskapet har alltför ofta föregåtts av svåra traumatiska upplevelser, till exempel tortyr, fångenskap, krig, förlust av det bekanta. Tvånget att fly har i många fall fört med sig skador på individens identitet och självbild. Väntan präglar livet som asylsökande och flykting mer än någonting annat (Brekke 2004). Perioden mellan ansökan och beslut kan ibland vara i flera år och det är självklart att denna tid i ovisshet innebär en påfrestning som i många fall har en nedbrytande effekt. Vart för sig eller sammantaget skapar dessa stressmoment risker för dålig hälsa.

Av deltagarnas självutvärderingar, mina intervjuer med deltagare samt de deltagande observationer jag gjort, framgår att *Ankomst Göteborg* har bidragit till att stabilisera vardagen och bidragit till en ökad grad av meningsfullhet för ett stort antal av dem som deltagit i projektet.⁴ Detta har främst skett genom att arbeta med och utveckla metoderna KASAM och 5T,

För att besvara frågan om hur *Ankomst Göteborg* har uppfyllt Mål 1 vill jag börja med en beskrivning av den dagliga verksamheten med asylsökande. Därefter följer en redogörelse för den konkreta utveckling som skett av metoderna KASAM och 5 T.

Vardaglig verksamhet

Solen lyser in genom fönstren i borte änden av rummet. Runt ett långt bord sitter ca 20 deltagare, män och kvinnor, i olika åldrar. Det pågår språkövningar. Bilder och ord ska paras ihop. Några medelålders kvinnor har redan kunskaper, andra lär sig och ytterligare andra deltar ändå. Stämningen är mycket god. Övningarna ger upphov till många skratt och de som inte hänger med får hjälp av mer avancerade kamrater. Deltagarna har alla väntat länge på besked i sina ärenden och många av dem lever med svåra slitningar i familjen. Deras sätt att vara är en bekräftelse på det de själva sagt i intervjusituationer, nämligen att de känner trygghet och tillit inom ramen för det som händer i klassrummet. (Fältdagbok, våren 2006)

Målgruppen för den dagliga verksamheten har varit asylsökande, inskrivna vid Migrationsverket Väst. I en situation av lång väntan på beslut i de enskilda asylärendena finns det ett stort behov av struktur och bekräftelse (Brekke 2004, Taylor 1999) och det är just det som Partnerskapet har erbjudit. Antalet deltagare har varit lågt i jämförelse med den

---

⁴ Eftersom det finns deltagare som slutat utan att jag gjort djupintervjuer med dem så kan jag inte säga "alla".

undervisning i svenska som anordnats genom Migrationsverkets försorg. Detta har haft den mycket positiva effekten att varje enskild deltagare har blivit sedd och bekräftad av personalen i projektet.

Mellan 2002 till och med december 2005 hade Utvecklingspartnerskapet 107 deltagare, 55 män och 52 kvinnor.⁵ Räknar man med de av deltagarnas familjer som projektet kommit i kontakt med, räknar projektledaren med att projektet har berört ca 150 personer. Från början var deltagandet tidsbegränsat till sex månader, men detta ändrades så att deltagare som hade behov av att fortsätta (till exempel för att beslut i deras ärende dröjde) fick göra det. En deltagare var sålunda med från januari 2003 till augusti 2005. Sex deltagare började i slutet av augusti 2003 och slutade december 2005.

Fem förmiddagar i veckan har deltagarna närvarat i de olika aktiviteter som erbjudits. Dessa har varit varierande, till exempel svenska, engelska, samhällskunskap, EU-kunskap, utflykter och studiebesök. Deltagarna hade möjlighet att stanna hela dagen i undervisningslokalerna för att läsa, använda datorer, tala med kurator eller annan personal.

Migrationsverket hade ansvar för rekrytering av deltagare och i början gick det trögt. Tanken var att deltagarna skulle komma från olika länder, men när rekryteringen så småningom kom igång på allvar visade det sig att de flesta deltagare hade arabiska som modersmål.

Rekryteringen skedde genom allmän information till asylsökande, genom personligt riktad information samt genom att asylsökande som deltog i projektet spred information till andra asylsökande.

Motivationen för deltagande i partnerskapet har varierat både över tid och mellan olika deltagare. I början var den mycket hög för att under våren 2004 vara mycket låg. Det var en tid av stor osäkerhet bland de asylsökande. Många avvisades och möjligheten till uppehållstillstånd tycktes för de flesta låg. Många asylsökande oroades också av händelser i det forna hemlandet och för släkt och vänner. Personalen gav det stöd som gick att ge i form av lyssnande och bekräftelse, men hade av naturliga skäl inte möjlighet att påverka orsakerna till den ångest som fanns i gruppen. Den låga motivationen visade sig på så sätt att få

---

⁵ Bosnien 1, Elfenbenskusten 1, Etiopien 1, Irak 63, Iran 21, Jemen 2, Libanon 2, Nepal 1, Nigeria 1, Palestina 2, Serbien Montenegro 3, Somalia 1, Syrien 5, Turkiet 1, Ukraina 1, Vitryssland 1.
65,4 % av deltagarna var mellan 20-30 år, 27 % var mellan 31-40 år och endast 7,6 % var över 40 år.

deltagare kom i tid eller att de lämnade lokalen mitt under pågående aktiviteter. Detta skapade oro bland deltagarna och ledde till dåligt fungerande gränser.

Hösten 2005 höjdes motivationen igen. Det talades mycket om den förestående tillfälliga lag, som gav asylsökande som levde med avvisningsbeslut möjlighet att söka igen och som också gav nytt hopp åt flyktingar från bland annat Irak. Många av deltagarna fick nytt hopp. Detta märktes också mycket tydligt på stämningen i klassrummet.

Under hela projektiden har deltagarna haft möjlighet att tala enskilt med en kurator eller annan personal som den deltagaren känt förtroende för. Detta har haft stor betydelse i det förtroendeskapande arbetet. Det har betytt mycket för den enskilde som har brottats med något personligt problem. Dessa har varierat från exempelvis att fylla i en blankett, att ta tag i en misshandelssituation eller att få prata om sin oro.

Inom ramen för den lokala verksamheten har personalmöten hållits för planering och uppföljning av det dagliga arbetet med deltagare. Dessa har i huvudsak varit uppskattade på grund av att samtlig personal varit uppdaterad och kunnat vara delaktiga i det som hänt.

Deltagarnas självutvärderingar och halvårsrapporter till *Equal* visar att arbetet i stort sett fungerat i enlighet med målen. Deltagarna har uppskattat de varierande aktiviteterna. De har i huvudsak varit kritiska till två saker; dels att möjligheterna till praktik varit begränsad och dels att det har varit svårt att differentiera tillräckligt. Trots det har några deltagare klarat Sfi-test bra.

Metodutveckling

I projekt som *Ankomst Göteborg* ges stora möjligheter att testa alternativa sätt att arbeta med asylsökande och av Mittutvärderingen framgår att det fortgick en mycket intressant metodutveckling inom den lokala verksamheten. Denna var dock inte dokumenterad utan kunde snarare betecknas som ett slags kollektivt medvetande och deltagande.

Mittutvärderarens rekommendation att metoderna skulle dokumenteras har hörtsammats.

Nedan redogör jag kort för de viktigaste resultaten.

KASAM

Ett huvudmål i projektet var att arbeta för asylsökandes hälsa. Den viktigaste orsaken till detta är att hälsa är en grundläggande komponent i en meningsfull tillvaro och kanske särskilt betydelsefull under den påfrestning som det innebär att vänta på beslut om asyl. Det hälsofrämjande arbetet syftade till att stödja den asylsökande att tänka på annat än själva ansökan, det vill säga arbete, studier, familj och socialt nätverk.

Utgångspunkten för *Ankomst Göteborgs* arbete med de asylsökande är deras egen upplevelse av sin hälsa. Metoden är hämtad från Antonovsky⁶, som myntade begreppet salutogenes. Detta perspektiv fokuserar på de faktorer som orsakar och upprätthåller hälsa snarare än att fokusera på faktorer som orsakar sjukdom.

För att få en uppfattning om var en människa befinner sig på kontinuumet frisk-sjuk utgår Antonovsky från individens känsla av sammanhang (Känsla Av Sammanhang, KASAM). *KASAM omfattar tre komponenter: En grundläggande upplevelse av att det som sker i och utanför individen är förutsägbara, begripliga och strukturerade (begriplighet), att de resurser dessa skeenden kräver finns tillgängliga (hanterbarhet) samt att livets utmaningar är värda att investera sitt engagemang i (meningsfullhet).*⁷

Målet för den hälsofrämjande verksamheten i *Ankomst Göteborg* har med andra ord varit att stödja deltagarna till så hög KASAM som möjligt. Det har skett genom en individorienterad verksamhet som också tar hänsyn till det som de asylsökande har gemensamt. För att öka känslan av sammanhang har projektet undervisat i svenska språket och samhället. Information har givits om arbetsmarknad, utbildning, boende, hälso- och sjukvård, asylförfarandet, närmiljö, demokrati- och jämställdhetsfrågor. Deltagarna har varit aktiva och deras erfarenheter har tagits till vara.

5T

Under arbetets gång växte en tydlig definition av förutsättningarna för att kunna arbeta mot högre KASAM fram. Den metod som utvecklades döptes till 5T: Tid, Tillit, Tydlighet,

---

⁶ Aaron Antonovsky (1923-1994) var professor i medicins sociologi vid Ben Gurion University of the Negev, Beersheba, Israel.

⁷ http://sv.wikipedia.org/wiki/K%C3%A4nsla_av_sammanhang

Tillgänglighet och Tro på framtiden. Alla 5T har prövats och visat sig ge goda resultat. Jag redogör kort för förutsättningarna för dessa.⁸

Tid: I relation till deltagarna är erfarenheten att man behöver tid, dvs. att man ska räkna med att ge den tid som den enskilde individen behöver för att hantera oro, problem, tankar om framtiden mm. Man måste ha långa planer och ge saker och ting tid. Det är en svår balansgång eftersom deltagarna har olika behov, har mycket olika kunskaper i svenska och mycket olika förmåga att koncentrera sig och att ta in "här och nu".

Dessutom har deltagarna haft att hantera situationen att de inte vetat när beslut i respektive ärende skulle fattas. Det betyder stor osäkerhet när det gäller den egna situationen och när det gäller att knyta an till andra deltagare, som också kunde vara borta utan förvarning.

Flera undersökningar har visat att asylsökande som väntar länge på beslut i sitt ärende får problem med tidsuppfattningen.⁹ Dåtid, nutid och framtid förlorar i viss mån sin mening. Bristen på kontroll över sin situation och den plågsamma väntan på ett ovisst beslut gör att många asylsökande får stort behov av att prata, fråga, kontrollera rykten, ventilera sin oro, bli bekräftade. Beslutet i *Ankomst Göteborg*, att ge deltagarna den tid de tyckte sig behöva, har givit positivt resultat på det sättet att det tydligt och klart dämpat människors ångest, skapat förutsättningar för att vara mentalt närvarande under lektionstid och lagt en grund för övriga motiv inom 5T.

Tillit: Förföljelse skadar förmågan att känna tillit. Tillit är emellertid viktig för att man ska kunna ta emot och ge stöd och för att gå vidare i samverkan med andra människor. Det bekräftande lyssnande som man i projektet kunnat erbjuda genom att ge tid har bidragit till att många deltagare sakta börjat känna större tillit till sig själva och till andra människor.¹⁰

På motsvarande sätt har tilliten i gruppen förstärkts genom att ge individer bekräftelse, skapa en atmosfär där deltagarna lyssnat på varandra, givit stöd och kunnat se sitt eget lidande i relation till andras. Känslan av att inte vara ensam, att andra kan förstå och känna empati har varit tillitsfrämjande och därmed också jag stärkande.

---

⁸ Se vidare rapporten *Metoder i arbetet med asylsökande. 5T Tid Tillit Tydlighet Tillgänglighet Tro på framtiden* (Hadzic 2005).

⁹ Se bland andra Brekke 2004.

Arbetet har givetvis ställt stora krav på personalens känsla och förmåga att respektera gränser.

Tydlighet: Traumatiserade människor lider ofta av koncentrationssvårigheter och trötthet. Det kan bland annat leda till inlärningssvårigheter och svårigheter att organisera sitt liv på ett adekvat sätt. Den osäkerhet som själva väntan innehåller och som förstärks av hur asylsystemet är organiserat bidrar också till problem. I projektet har man därför arbetat med tydlighet som metod. Den tydligheten har innefattat att motverka spekulationer och önsketänkande om framtiden. Tydligheten har innefattat att ge korrekt information om de villkor som måste vara uppfyllda för att få stanna i Sverige, att vara öppen med att politiken är restriktiv och att stötta människor att ha någon form av plan för framtiden antingen den blir i Sverige eller i det forna hemlandet. Tydligheten är beroende av tiden. Genom att lyssna på människor har personalen fått en uppfattning om vilka missförstånd som råder, vilken information (i smått och stort) som inte uppfattats av den enskilde och också på vilka områden den enskilde behöver stöd.

Tillgänglighet: Människor som lever med ångest och rädslor blir mer hjälpta om de kan få tala med någon direkt än om de får vänta i dagar eller veckor på en tid för samtal. I projektet har det därför varit viktigt att det funnits någon personal tillgänglig för samtal under hela dagen. Tillgängligheten är en del i tillitsskapandet och den kräver tid. Projektet har ett mandat och ett uppdrag och det har därför samtidigt varit viktigt att arbeta för att tillgängligheten inte skall vara detsamma som gränslöshet. Detta har inneburit att arbetet med tillit och tydlighet varit viktiga förutsättningar för tillgänglighetens möjligheter. Människor har kunnat acceptera tillgänglighetens gränser utan att känna sig avvisade. Detta har i sin tur stärkt tilliten och självkänslan.

Tro på framtiden: Arbetet för att människor ska tro på att framtiden innehåller möjligheter till ett liv i fred och frihet oavsett vilket beslut man får i sitt ärende har visat sig vara det svåraste i 5T. Själva väntetiden har en nedbrytande effekt, andra asylsökandes avslag likaså. Många asylsökande lider av att de är skilda från sina familjer och av skuldkänslor. Arbetet för att den enskilde skall tro på framtiden måste ha den enskilde som utgångspunkt även om arbetet i grupp också är viktigt. Arbetet har flera olika delar. En del handlar om själva attityden,

---

¹⁰ Läs gärna Westin 2001.

nämmligen att ständigt arbeta med jagstärkning, visa intresse för den enskildes bakgrund, kultur, tankar och erfarenheter. En annan del handlar om att ge fortlöpande och så korrekt information som möjligt om utvecklingen i det forna hemlandet (utan att förminska den enskildes erfarenhet och kunskap).

Sammanfattning av resultat KASAM/5T

I Utvecklingspartnerskapets uppdrag ingick att utveckla metoder. Två metoder har utvecklats, Kasam och 5T. Dessa metoder har genom det dagliga arbetet med asylsökande deltagare testats både av personal och av utvärderare. Enligt de självutvärderingar som gjorts med deltagarna i projektet, har dessa trivts i hög grad och de har i hög utsträckning upplevt sitt deltagande som meningsfullt.¹¹

Mål 2: att tiden i väntan skall vara meningsfull. I detta inbegrips att den asylsökande skall orka se framåt och fatta självständiga beslut om sitt liv antingen det blir bifall eller avslag på asylansökan.

Ett inslag i arbetet med att se framåt har varit att diskutera det faktum att många asylsökande får avslag på sina ansökningar. *Ankomst Göteborg* arbetade med återvändande under projekttiden. Detta byggde initialt på erfarenheter från metoder utvecklade av *Göteborgs Initiativet* i deras arbete med frivillig återvandring.¹² Efter hand utvecklades erfarenheter som är viktiga i arbete med återvändande.¹³

Det visade sig genast mycket svårt att tala om detta och att genomföra någon form av framtidsplanering baserad på återvändande. Nästan ingen deltagare var intresserad av att ens tala om frågan än mindre att upprätta någon form av handlingsplan. I september 2003 bad projektet deltagarna svara på frågor i en enkät som konstruerats av projektet. Detta rörde upp deltagarnas känslor och ledde till erfarenheter som att många deltagare hyser misstro till myndigheter och att det rått oklarhet om *Ankomst Göteborgs* relation till myndigheterna. Fem temadagar om återvandring har genomförts. De har handlat om frivillig återvandring, hur det är att leva som gömd i Sverige, smuggling av flyktingar, återvändande och erfarenheter från Amnesty International och Röda Korset. Erfarenheten visar att dessa temadagar kom alldeles för tidigt i processen. Deltagarna hade mycket svårt att förstå syftet.

---

¹¹ Se vidare rapporten *Ankomst Göteborg. En uppföljning av hälsofrämjande perspektiv* (Lidén 2005) och rapporten *Metoder i arbetet med asylsökande* (Hadzic 2005).

¹² Se Josefsson 2003.

¹³ Se rapporten "Det dubbla perspektivet" av Katarina Nilsson, Göteborgs Initiativet 2006.

Tillitsarbetet har med andra ord varit väsentligt för att kunna diskutera återvändande. De flesta deltagare har varit helt inriktade på att stanna i Sverige. Återvändande har inte betraktats som ett alternativ och tron på att möjligheten att få uppehållstillstånd ökade i och med den tillfälliga lag som gällde mellan 15 november 2005 och 31 mars 2006 och som gjorde det möjligt för många av de människor som tidigare fått avslag på sina ansökningar att söka asyl ytterligare en gång.

Ankomst Göteborg arbetade trots svårigheterna vidare och för samtliga deltagare har en enklare kartläggning gjorts. Den innehöll bland annat uppgifter om deltagarens utbildning och framtidsplaner i Sverige.

Dessutom har ca 20 personer varit villiga att tala om en eventuell framtid i hemlandet. Detta har skett efter det att deltagaren fått avslag på sin ansökan om asyl i Sverige. *Ankomst Göteborg* har då också arbetat med så kallade nätverkskartor. Det betyder att man identifierat internationella organisationer som är verksamma i respektive hemländer och som skulle kunna vara ett stöd vid deltagarens återvändande.

Kartläggningsarbetet har endast kunnat genomföras efter det att förtroende vunnits för projektets personal. Detta har också haft betydelse för deltagarnas villighet att arbeta med information om hemländernas språk och traditioner. Presentationer av det man värdesätter i hemlandet har öppnat upp för villigheten att till exempel via Internet hålla sig a jour med händelser i hemlandet.

Alla deltagare har haft samtal om återvändande. I det första samtalet har vikt lagts vid att lyssna på den asylsökande, diskutera vardagliga problem och att eventuellt fördjupa något som deltagaren själv velat tala mer om. Vid nästa samtal har det varit lättare att komma in på frågan om återvandring, men fortfarande har fokus legat på den asylsökandes behov. Det har varit viktigt att finnas till hands när den asylsökande själv velat tala om dessa saker.

Det allt överskuggande för en asylsökande är att få tillstånd att stanna i Sverige. Den långa väntan som de flesta genomgår är oviss och generellt sett destruktiv. Det är svårt att mot den bakgrunden erbjuda aktiviteter som blir verkligt meningsfulla och som ger den eftersträvarsvärda självständigheten. Av självutvärderingar och intervjuer framgår dock att *Ankomst Göteborg* har betytt mycket för att deltagarna skall känna att tiden i väntan är mer meningsfull. Det är ingen tvekan om att arbetssättet, som i så hög grad bygger på erkännande, sänker ångestnivåerna och skapar arenor för vila och för att orka närma sig svårare beslut.

Mål 3: Att genom förebyggande arbete för hälsa sänka vårdbehov och kostnader för vård

Många av deltagarna i projektet har lidit av oro, sömn- och koncentrationssvårigheter. Jag har redan konstaterat att deltagarna själv upplever att de mått bättre i *Ankomst Göteborg* än de gjorde innan de började i projektet. Detta har de uttryckt som att det blivit lättare att stiga upp, att de ser fram emot att träffa vänner man fått, att man får hjälp av personalen mm. De uttrycker också att arbetsdagen ger struktur åt dagen och att de får vila från sin ängslan och den oro som också finns i hemmet.

Förutom deltagarnas egna vittnesmål är annars resultatet av arbetet med hälsa bäst uttryckt i samarbetet mellan de olika partnerskap som ingick i den internationella temagruppen *ASPIRE*. Det är min förhoppning att relevanta myndigheter skall ta till sig de mycket väl underbyggda rekommendationer som temagruppen framfört i sin rapport.

Mål 4: Att öka självförsörjningsgraden

Asylsökande har endast tillträde till den öppna arbetsmarknaden om Migrationsverket ger dem undantag från kravet arbetstillstånd. Hur många deltagare som arbetat på den svarta arbetsmarknaden kan jag inte säga något om.

Under projektets gång beslöts att genomföra en kontorsutbildning.¹⁴ Tanken var att ge kunskap och färdigheter till deltagare på ett sätt som kunde öka anställningsbarhet i framtiden oavsett om denna skulle komma att bli i Sverige eller i hemlandet. En tioveckors kurs togs fram, riktad till unga kvinnor. Den innehöll kontorsadministration, enklare bokföring och datakunskap.¹⁵

Idén har sitt ursprung i en studieresa som Göteborgs Initiativets chef genomförde till Norra Irak där det framgick att det var brist på människor med just den kompetensen.

Migrationsverket ansvarade för att ta fram deltagare till kursen. Två kursomgångar genomfördes med tretton respektive tolv kvinnor i vardera. Inför den tredje omgången ville Migrationsverket också öppna för män och det slutade med att inga kvinnor gick kursen och att de flesta av männen inte fullföljde utbildningen. Två män ville slutföra men kursen förkortades i tredje omgången till åtta veckor när endast dessa två var kvar.

---

¹⁴ Se Källström 2005.

Det visade sig att det hade behövts längre tid än tio veckor för att genomföra allt det som var planerat. De som gick kursen var asylsökande som fått avslag på sina ansökningar och det innebar att det fanns många andra faktorer i livet som påverkade. Kursen innehöll också många fackuttryck som i början vållade problem, men när dessa översatts till arabiska så gick det bra att lära in dem också på svenska. Detta att många lärde sig mycket svenska på kursen kan exemplifieras med en kvinna som endast varit i Sverige i tre månader när hon kom till kursen. Hon talade engelska, men kunde ingen svenska. Ett år efter det att hon gick kursen har hon klarat sfi-prov i svenska. Kursen skapade också många kontakter och vänskap mellan deltagarna. Det är intressant att konstatera att samtliga deltagare i de två första kurserna klarade uppgifterna och de prov som gavs.

Jag anser inte att det går att mäta om projektet ökat självförsörjningsgraden hos de asylsökande, men det är mycket troligt att kvinnor som fått kontors- och datakunskap under väntetiden har ökad möjlighet att få arbete i framtiden. Jag utgår också från att den ökade struktur i vardagen, upplevelsen av att kunna orientera sig bättre, känslan av att må bättre, som kommer till uttryck i de asylsökandes självutvärderingar och i intervjuer med mig också har en positiv effekt på förmågan att arbeta.

Mål 5: Att öka deltagarnas delaktighet i samhället genom kännedom om och respekt för samhällets grundläggande värderingar

I projektet har ingått att ge deltagarna sådan orientering om det svenska samhället att deras självständighet och valmöjligheter ökar. Information har givits (och livligt diskuterats) om EU, svensk historia och samhällsliv studerats och information har givits om föreningslivet. Det är emellertid svårt att exakt peka på vad som menas med respekt för samhällets grundläggande värderingar. Det är viktigt att minnas att många asylsökande är flyktingar just för att de tagit aktiv ställning för de grundläggande värderingar som hyllas i Sverige (demokrati, humanitet och solidaritet). Utvecklingspartnerskapet har hanterat den risk som finns att under en rubrik som ”respekt för samhällets grundläggande värderingar” agera fördomsfullt. Med hjälp av metoderna KASAM och 5T har de asylsökande erfarenheter av mottagarsamhället. Dessa innehåller både inkluderande processer och bristande respekt för de

---

¹⁵ Exempel på innehåll i kontorskunskap: administration, ordning och reda på kontoret, telefonsamtal, diarieföring, kundregister och planering. Exempel på innehåll i enklare bokföring: dubbel bokföring, resultat- och balansräkning. Exempel på innehåll i datakunskap: Microsoft Word, Excel och Power Point.

grundläggande värderingarna jämlikhet, valfrihet och samverkan. De asylsökande har därmed kunnat diskutera fram olika strategier för ökat deltagande i samhällslivet. Av självutvärderingarna framgår att de asylsökande känt sig respekterade och att deras åsikter varit värdefulla i de gemensamma diskussionerna.

Mål 6: Att utforma metoder för samverkan över organisations- och myndighetsgränser

Lokal nivå: Samverkan över andra organisations- och myndighetsgränser har skett i det dagliga arbetet. Den formella delen av denna samverkan har dokumenterats i protokoll och minnesanteckningar. Det har varit svårare att få till stånd en regelbunden dokumentation av det informella samarbetet. De erfarenheter av de hinder och möjligheter för samverkan över organisations- och myndighetsgränser som gjorts under tiden som projektet pågått är många. Det är dock svårt att ange ett specifikt resultat eftersom dessa erfarenheter inte formuleras till metoder som kan spridas till andra.

Inom partnerskapet har samverkan skett mellan de deltagande organisationerna. Detta har främst bestått i att organisationerna deltagit i ledningsgruppens arbete. Bergsjöns församling bidrog under en period med uppskattade aktiviteter och rådgivning men i huvudsak har det praktiska genomförandet av *Ankomst Göteborg utförts av GI*.

På nationell nivå har samverkan skett mellan utvecklingspartnerskap inom varje specifikt tema. Som tidigare nämnts samverkade *Ankomst Göteborg* med andra partnerskap i *Tema Asyl*. Under hela perioden deltog *Rehabilitering och re-orientering genom kompetensutveckling (RE-KOMP)*, och *Rehabilitering av traumatiserade flyktingar i glesbygd* i denna samverkan. Fram till 31 december 2003 ingick också Utvecklingspartnerskapet *Modul 16-20* i detta samarbete liksom *Rätt in i Sverige* (ett projekt inom *Equal*, Växtkraft Mål 3) till dess nedläggning den 30 april 2004.

Under projektiden har 17 protokollförda möten inom *Tema Asyl* hållits.¹⁶

Under de första mötena kom Partnerskapen överens om en gemensam bas för arbetet inom *Tema Asyl*. Till denna bas hörde ett gemensamt *kompetensutvecklingsprogram*, att *byta erfarenhet* under tiden som respektive partnerskap utvecklade sitt arbete och sina metoder, att samverka i arbetet med *spridning* av erfarenheter och metodutveckling samt att alla

---

¹⁶ 2002: fem möten, 2003: tre möten, 2004: fem möten, 2005: fyra möten.

partnerskap skulle utgå från ett hälsoperspektiv. Man kom dessutom överens om att utveckla en gemensam hemsida. I början fanns denna på www.projektplatsen.se och senare övertogs den av den i Sverige inrättade nationella temagruppen, *NTG-asyl*.¹⁷ Vid varje UP-möte gavs information om ESF-rådet, NTG-asyl, ETG-asyl¹⁸ samt om pågående forskning på området.

Resultat:

Kompetensutveckling: Vid partnerskapsmötena presenterades och diskuterades kontinuerligt forskningsrapporter som antingen producerats inom ramen för ESF-rådets verksamhet eller av olika forskningsinstitut. Ett studiebesök gjordes i Lycksele och Dorotea (4-6 maj 2004).

Partnerskapen deltog också i av ESF-rådet anordnade temadagar och konferenser.

Erfarenhetsutbyte: Vid varje möte har de deltagande partnerskapen rapporterat om utvecklingen inom sina respektive verksamheter. Problem har diskuterats gemensamt och detta erfarenhetsutbyte har givit många idéer till problemlösningar och utveckling av metoder.

Spridning: Information om *Ankomst Göteborg* och övriga partnerskap samt spridning av många av de erfarenheter som gjorts, har förekommit under hela tidsperioden på lokal, nationell och internationell nivå. Som tidigare nämnts, konstruerades en hemsida. Denna innehöll relevant information och lämpliga länkar. Spridning har också givits vid en rad olika möten, kurser, som svar på förfrågningar m.m.

Internationell nivå: Utvecklingspartnerskap som erhåller medel inom *Equal* skall delta i transnationellt samarbete med partnerskap från andra europeiska länder. Syftet är att skapa ett transnationellt lärande.

Ankomst Göteborg har därför deltagit i den internationella temagruppen *Asylum Seeking Participation is a Reality (ASPIRE)*. Denna grupp har bestått av partnerskap från Irland, Nederländerna, Portugal, Sverige, Tyskland samt ett associerat från Tjeckien.¹⁹

---

¹⁷ ” I den nationella temagruppen asyl - NTG-asyl - ingår representanter från berörda myndigheter, Europeiska flyktingfonden samt från utvecklingspartnerskapen och projekten inom Tema asyl. Syftet med NTG-asyl är att på nationell nivå och som en sammanhållen resurs förstärka arbetet med erfarenhetsspridning och system- och policypåverkan. Den nationella temagruppen analyserar, följer upp och utvärderar projekterfarenheter och resultat från Equal och Europeiska flyktingfonden. Gruppen initierar och bidrar också med relevant forskning och utvecklingsverksamhet” (www.temaasyl.se)

¹⁸ Inom ramen för Equal-programmet finns även motsvarande temagrupper på EU-nivå. Sverige är, tillsammans med Nederländerna, ordförande i den *europeiska temagruppen på asylområdet, ETG-asyl (Asylum Seekers European Thematic Group)*. Gruppen arbetar med erfarenhetsspridning och systempåverkan på EU-nivå. En serie konferenser och seminarier anordnas löpande under programperioden (www.temaasyl.se).

¹⁹ Tyskland: *Projektbüro – Berufliche Qualifizierung von Flüchtlingen in Regelmassnahmen*

Temagruppen ASPIRE bildades 2002 på initiativ av AIRA från Portugal och SpuK från Tyskland. Arbetspråket i ASPIRE var engelska. Temagruppen kom för det första överens om ett vitt mål, som kan sammanfattas med att arbeta för att förbättra asylsökandes hälsa välmående och livskvalitet. Temagruppen enades för det andra om att lägga vikt vid erfarenhetsutbyte av idéer. Att asylsökande får möjlighet att integrera sig på ett bra sätt ansågs vara av betydelse för att främja hälsa, välmående och livskvalitet. För det tredje enades gruppen om att påverka både nationell och europeisk politik rörande asylsökande genom att utveckla konkreta rekommendationer med utgångspunkt i de praktiska erfarenheter som de olika partnerskapen förväntades göra genom sitt dagliga arbete.²⁰

ASPIRE valde att ha ett med sex månaders intervall roterande sekretariat. På det sättet fördelades kostnaderna för sekretariatet mellan de olika partnerskapen. I sekretariatets uppgifter har ingått att koordinera partnerskapet, cirkulera information, förbereda möten och att organisera studiebesök. Arrangemanget har givit både positiva och negativa erfarenheter. Till de positiva var att arbete och kostnader fördelades på ett naturligt sätt samt att det transnationella arbetet förankrades väl i samtliga partnerskap. Till de negativa erfarenheterna hör att det blev mycket arbete under den sexmånadersperiod som ett partnerskap var sekretariat. Det fanns också en risk för att kontinuiteten blev lidande.

Aktiviteterna inom gruppen organiserades på följande sätt:

- Tre tematiska arbetsgrupper inrättades. Dessa fokuserade på att förbättra situationen för asylsökande på en rad områden, främst hälsa, utbildning och arbete.
Arbetsgruppen för hälsa fick i uppdrag att utveckla aktiviteter som skall bidra till att öka *hälsa och välmående* hos asylsökande, flyktingar och invandrare.
Arbetsgruppen för utbildning och arbete fick i uppdrag att utveckla möjligheter för asylsökande att integrera sig på arbetsmarknaden oavsett om detta blir i ett nytt hemland eller i ursprungslandet.
Arbetsgruppen för kapacitetsbygge fick i uppdrag att utveckla metoder för att ge information och kommunikation som kan hjälpa asylsökande att på ett effektivt sätt ha kontakt med serviceinrättningar och samhället i största allmänhet.

SpuK – Sprache und Kultur – Grundlagen für eine effektive Gesundheitsvorsorge

Irland: SONAS DP Ireland Limited, Nederländerna: *Perspectief* Arbeid en Activering Asielzoekers:

„Zelfredzaamheid in de praktijk“, Portugal: *Conselho Portugues os Refugiados (CPR)*

AIRA, Sverige: RE-Komp, Tjeckien: *OPU* – Organization for Aid to Refugees.

²⁰ Se rapporten *Aspire! Transnational Partnership. Final Report – Summary of activities and Outcomes, May 2005*.

- Utbyte av erfarenheter och studiebesök. Mellan mars 2002 och november 2004 gjordes tio studiebesök hos olika medlemmar i temagruppen. Vid dessa gavs tillfälle att på plats studera pågående aktiviteter.
- Två gånger om året har allmänna möten²¹ hållits med all de cirka 35-40 personer som varit med i det transnationella arbetet. Mellan mars 2002 och april 2005 hölls sju allmänna möten. Till dessa skall läggas fem möten med de olika partnerskapens koordinatörer.
- Konkreta produkter för spridning har tagits fram. Exempel är en underhandsrapport från arbetsgrupperna, besök, policyrekommendationer och en slutrapport.

En speciell utvärderingsgrupp bildades också. Alla medlemmar i den transnationella gruppen var överens om att det var viktigt att utvärdera ASPIREs arbete. Detta skulle framförallt bidra till läroprocessen. Gruppen organiserades med hjälp av SPuKs utvärderare. Den bestod bland andra av en medlem från varje partnerskap och den transnationelle koordinatören.

Arbetsgruppens första förslag var en resultatbaserad utvärdering medan den transnationella gruppen föredrog en processbaserad utvärdering och en resultatnriktad utvärdering först mot slutet. Det visade sig i praktiken att de olika organisationerna i ASPIRE var vana vid mycket olika sätt att utvärdera och det blev därför svårt att komma överens.

I oktober 2002 kom gruppens arbete igång på allvar. Det inleddes med hjälp av e-post men detta förde med sig svårigheter. Irritationer och motstridiga idéer uppstod om vilket fokus gruppen skulle ha för sitt arbete. Utvärderingen kom i huvudsak att ske genom frågeformulär.

Resultat av ASPIREs arbete

Arbetsgruppernas utgångspunkt var behovet av att utveckla en förståelse för de asylsökandes situation. Grupperna har gjort en rad erfarenheter av sitt arbete. Generellt sett har det lett till att de olika partnerskapen har lärt känna varandra mycket väl och därigenom också kunnat få del av varandras erfarenheter.

Arbetsgrupperna arbetade med ett könsrelaterat perspektiv. En utgångspunkt för detta var att män och kvinnor har olika tillgång till information. En annan utgångspunkt var att det inom hälsovård finns vissa tydliga skillnader mellan mäns och kvinnors sjukdomar och behov, till exempel vid barnafödande.

---

²¹ Mellan mars 2002 och april 2005 hölls sju allmänna möten. Till dessa skall läggas fem möten med de olika partnerskapens koordinatörer.

Nedan ger jag mer specifika exempel på resultat från varje arbetsgrupp.

Arbetsgruppen för hälsa

Arbetsgruppen enades om att definiera målgruppen som asylsökande och flyktingar utan permanent uppehållstillstånd. Gruppen enades också om att hälsa inte kan begränsas till frånvaro av sjukdom. Till hälsa hör sociala behov som rör bostad, näring, utbildning och arbete, frihet att flytta på sig samt politisk frihet. För att identifiera behov och brister behövde gruppen också se på vilken hälsovård och behandling som de asylsökande har tillgång till. Gruppen identifierade fyra områden: hälsoundersökningar, behandling, förebyggande hälsovård och rehabilitering.

De olika nationella partnerskapen var eniga om att följande problem drabbar asylsökande var de än befinner sig. De är alltså generella:

- Ensamhet och isolering
- En känsla av att vara en främling och av problem med att orientera sig i tillvaron
- Att påverkas av att framtiden är mycket osäker
- Att vara hjälplös och oerfaren när det gäller mottagarlandets administration och legala procedurer
- Att vara beroende av hjälp
- Att vara utsatt för rasism och avvisning

Gemensamt identifierades också mål för det hälsobringande arbetet:

- Vid behov bör asylsökande få omedelbar och adekvat medicinsk hjälp
- Levnadsvillkoren under väntetiden måste förbättras
- Professionella tolkar måste anlitas
- Ökad kunskap om olika aktörer som arbetar med mottagande av asylsökande
- En pålitlig och adekvat databas om asylsökandes hälsa bör inrättas
- Program för att öka asylsökandes hälsa bör utvecklas

Resultatet av arbetet blev en rad rekommendationer för bemötandet av ensamkommande minderåriga, traumatiserade personer och gravida kvinnor. I övrigt rekommenderar jag en läsning av den mycket väl genomarbetade och idérika rapporten.²²

---

²² Se vidare arbetsgruppens egen utvärdering *Final Report WG Health*, april 2005.

Arbetsgruppen för utbildning och arbete

En fördel var att arbetsgruppen gav medlemmarna tillfälle att koncentrera sig speciellt på utbildning och arbete. Över tid utvecklades samverkansformerna mot ökad effektivitet. Ett utbyte av arbetsmetoder och redskap skedde, till exempel intervjuguider och redskap för utvärdering. Lärarutbyte skedde och visade sig vara ett viktigt inslag i det transnationella samarbetet. Arbetsgruppen mötte också vissa svårigheter. Det var till exempel svårt att upprätthålla arbetsflödet mellan mötena. Det går visserligen bra att e-posta och telefonera, men det går inte att driva ett arbete utan personliga kontakter. Olika nationella sammanhang och villkor begränsade också möjligheterna att jämföra förhållanden i de olika länderna. Det blev också avbrott i kontinuiteten på grund av att det inte alltid var samma personer som deltog i mötena. Den slutrapport som gruppen producerat är läsvärd och kan fungera som en handbok.²³

Arbetsgruppen för kapacitetsbygge

Arbetsgruppen utarbetade en arbetsplan som ledde till följande rekommendationer. Det är av största vikt att asylsökande får information i rätt tid och med rätt innehåll. Arbetsgruppen identifierade genom sitt arbete en rad problem just på detta område. Asylsökande får inte rätt information i tid, de asylsökande kan inte avgöra om den information de fått är den information de behöver och inte sällan är informationen de får helt enkelt missvisande. För att komma till rätta med detta behövs samverkan mellan olika organisationer som stödjer asylsökande. Vidare behöver de experter som finns identifieras och lämnas möjlighet att ge råd. Det behövs också en helt annan samverkan än idag mellan lokala och nationella organisationer.

Arbetsgruppen kom vidare fram till en rad krav sedda ur den asylsökandes synvinkel. Några exempel: Informationen måste anpassas till vad den handlar om och vem som skall ta emot den. Tidpunkten för informationen och på vilket sätt den ges är också betydelsefull. Varje asylsökande måste ha tillgång till information om asylprocessen, värdlandet och de tjänster som står till förfogande. Vidare behöver den asylsökande ha möjlighet att uttrycka sina synpunkter och önskemål till någon som lyssnar och har mandat att agera.

Mål 7: Att genom den kunskap som utvecklas påverka situationen för de asylsökande

Det viktigaste dokumentet för påverkan som utvecklats inom Partnerskapet är de *Policy Recommendations* (2004) som arbetats fram inom det transnationella arbetet ASPIRE!

Mål 8: att arbetet tillsammans med de asylsökande skall bygga på delaktighet i planering och utförande.

Detta har skett i den ovan beskrivna vardagliga verksamheten samt i metodutvecklingen.

Mål 9: Att för spridning sammanställa de erfarenheter som görs och de metoder som utvecklas

Erfarenheter har gjorts och integrerats i personalgruppen. Två rapporter om den viktigaste metodutvecklingen har gjorts och spridits (KASAM och 5T) liksom de av ASPIRE ovan nämnda rapporterna och rekommendationerna.

Mål 10: att sprida de erfarenheter som görs och de metoder som utvecklas. Genom det nationella och transnationella samarbetet sprids erfarenheter som görs på lokal nivå i de olika Utvecklingspartnerskapen. Där skapas gemensamma insikter och material för påverkan tas fram.

Spridning har pågått under hela projektiden. Ankomst Göteborg har informerat om metoder och utvecklingen inom projektet till övriga Utvecklingspartnerskap vid varje möte. Flera nationella seminarier har hållits för att sprida erfarenheterna. Ankomst Göteborg deltog bland annat i en tvådagars konferens på Världskulturmuseet år 2005 och i den årligen återkommande konferensen i Tylösand i maj 2006. Viktigt är också att Ankomst Göteborg har deltagit i olika internationella aktiviteter. Som exempel kan nämnas att projektet presenterades vid ett TCA möte i Thüringen, Tyskland i september 2004. I maj 2005 deltog Ankomst Göteborg i en lobbyvecka i Bryssel. Där träffade projektet åtta EU-parlamentariker för presentation av projektet och av ASPIRE.

Samtliga rapporter som producerats inom projektet har lagts ut på hemsidan.

Slutord

Ankomst Göteborg tillkom för att underlätta för asylsökande att få en meningsfull väntan med ett så gott hälsotillstånd som möjligt. Inom projektet skulle metoder utvecklas för att nå dessa

---

²³ Se arbetsgruppens egen utvärdering. *Final Report from the Working Group on Education and Employment* (2006).

mål och dessutom skulle Ankomst Göteborg tillsammans med andra Utvecklingspartnerskap utveckla metoder för gränsöverskridande samarbete av olika slag. Detta gjordes både inom Sverige och internationellt. Dessutom skulle erfarenheter som gjordes och metoder som utvecklades spridas till andra för att därmed komma till allmän nytta.

Ankomst Göteborg har uppfyllt samtliga dessa övergripande mål. Ankomst Göteborg och ASPIRE har valts ut av EU-kommissionen som exempel på lyckade projekt inom asyltemat.²⁴

Enligt min uppfattning är det allra viktigaste resultatet att enskilda asylsökande har fått en värdig väntan på beslut i sina asylärenden. Metoderna som utvecklats genom KASAM och 5T har visat sig verkligen stödja människor på ett adekvat sätt. Varje enskild människa som genom Ankomst Göteborg fått ett bättre liv är bevis nog för ett väl genomfört arbete. Jag vill avsluta med tre citat från deltagare i projektet.

Det är inte lätt att beskriva med bara några ord vad ni betytt för mig. Jag har fått den bästa hjälp både när det gäller svenskan och hjälp med mina problem. Ni har hjälpt mig mer än alla andra (min kommentar: Migrationsverket, advokater, polisen m m). Ni har inte varit bara skola utan ni har blivit som min familj och jag har alltid vetat att jag kan komma till er.”

Det var första gången jag kände i Sverige att jag träffade snälla människor. Jag har lärt mig jättemycket och jag är så tacksam att jag kom hit där jag fick så mycket uppmuntran. Om jag haft frågor har jag vetat att jag alltid kunde fråga er. Nu när jag talar med andra personer som inte gått här så förstår jag hur mycket ni verkligen betytt för mig.”

Ankomst Göteborg har varit jättebra för mig. Allt jag lärt har jag haft användning av. Jag har alltid känt mig välkommen och uppmuntrad”.

Eva Norström

---

²⁴ ec.europa.eu/employment_social/equal/activities/etg5_en.cfm
[etg5-suc6-arrivalgothenborg.pdf](#)
[etg5-suc-aspire.pdf](#).

Referenser

Ankomst Göteborg *Självutvärderingar* genomförda under projektiden.

Aspire! (2004) *Policy-Linked Recommendations. Results of Transnational Cooperation within Aspire! Project*. Ireland: Sonas D.P. Ireland Ltd.

Brekke Jan-Paul (2004) *While we are waiting. Uncertainty and Empowerment among Asylum-seekers in Sweden*. Oslo: Institute for Social Research, Oslo.

Hadzic, Mirsad (2005) *Metoder i arbetet med asylsökande. 5T Tid Tillit Tydlighet Tillgänglighet Tro på framtiden*. Göteborg: Göteborgs Initiativet.

Firnhaber, Rudi (2004) *En väntan under påverkan – förstudie. Att undersöka faktorer som påverkar asylsökande i väntan på uppehållstillstånd eller avvisning*.

Göteborgs Initiativets ansökningar till FAS I, II och III.

Josefsson, Emma (2003) *Jag vill kunna bestämma själv var jag vill bo, IC5. En skrift om göteborgs Initiativets metod i sitt arbete med återvandring*. Göteborg: Göteborgs Initiativet.

Källström, Maritta (2005) *Rapport om Kontorsadministration för asylsökande*. Göteborg: Göteborgs Initiativet.

Lidén, Lotta (2005) *Ankomst Göteborg. En uppföljning av hälsofrämjande perspektiv*. Göteborg: Göteborgs Initiativet.

Nilsson, Katarina (2006) *Det dubbla perspektivet*. Göteborg: Göteborgs Initiativet.

Norström, Eva (2004) *Ankomst Göteborg. Mittutvärdering av ett utvecklingspartnerskap inom gemenskapsinitiativet Equal*

Olauson, Berete (2002) *23 års väntan på uppehållstillstånd. En rapport om 10 asylsökande flyktingars upplevelse av sitt hälsotillstånd och sin möjlighet till delaktighet under asylprocessen*. Ett uppdrag från Göteborgs Initiativet. Göteborg: Konsult Helhetssyn.

Svenska ESF-Rådet (2004) *Equal – ett program inom Europeiska Socialfonden. Ett idéprogram för att motverka diskriminering och utestängning i arbetslivet*. Stockholm: Svenska ESF-Rådet.

Taylor, Charles (1999) *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Daidalos.

Westin, Charles (2001) "Approaches to the study of exile and traumatization" i Povrzanovic Frykman, Maja (red) *Beyond Integration*. Lund: Nordic Academic Press.

Ankomst Göteborg

Ett partnerskapsprojekt
2002-2005:

Göteborgs Initiativet
KFUK-KFUM Göteborg

Bergsjöns församling

Göteborgs stift
Stadsmissionen
Göteborgs stad

Migrationsverket

Med stöd från Europeiska socialfondens
Equalprogram

Föreningen Göteborgs Initiativet är en politiskt och religiöst obunden frivilligorganisation. GI arbetar inom tre huvudområden som rör flyktingar och invandrare, nämligen integration och mångfald, frivillig återvandring och bistånd, främst återuppbyggnad. Genom erfarenheter, främst från arbetet med återvandring, hade ett intresse för de asylsökandes situation väckts. Föreningens styrelse är sammansatt av representanter från medlemsorganisationerna.²⁵

GIS huvudsakliga uppgift inom *Ankomst Göteborg* har varit att koordinera arbetet, att leda och genomföra den dagliga verksamheten, inklusive den del som har med återvändande att göra. GI har också skött all rapportering till *Equal*. GI har dessutom varit delaktigt i kompetensutveckling och medansvarig för spridning/påverkan av de resultat som uppnås inom Partnerskapet.

KFUK-KFUM är en frivilligorganisation. Den huvudsakliga uppgiften inom *Ankomst Göteborg* har varit att vara verksamhetsansvarig för ungdom/fritidsverksamheter samt för Ortodoxa kyrkors samverkan. KFUK/KFUM har ansvarat för ledning av det transnationella arbetet och har varit delaktig i kompetensutveckling samt varit medansvarig för spridning/påverkan.

Göteborgs Kyrkliga Stadsmission är en frivilligorganisation. Inom Partnerskapet var ansvaret arbete/praktik/arbetsrehabilitering samt spridning/påverkan.

Stadsmissionen har en arbetsrehabiliteringsavdelning som heter Ergon. Denna har ett avtal med Göteborgs stad, bland annat för att driva yrkesrelaterad Sfi (en tanke var att de asylsökande skulle kunna praktisera snickeri och sömnad). Deltagarna i Partnerskapet har gjort studiebesök, men det har inte följts av någon verksamhet.

Göteborgs Stift beslöt att gå med som en partner i *Ankomst Göteborg* bland annat för att många asylsökande i eget boende (ebo) söker sig till församlingarnas diakoner och annan personal. Diakonerna har lagt märke till att de asylsökande har ostrukturerad tillvaro, inte vet

---

²⁵ Stadsmissionen, Röda Korset, Föreningen Reningsborg, Judiska församlingen, KFUK-KFUM, Göteborgs Kristna Samarbetsråd, Somaliska föreningen i Göteborg, Irakiska medianska föreningen i Sverige, Somaliska förenade samhället, Somaliska Intellectuella Banadireföreningen, samt Bosniska distriktet.

sina rättigheter eller var man vänder sig för att få korrekt kunskap. Genom *Ankomst Göteborg* ville Stiftet att de asylsökande skulle få bättre kunskap om sina möjligheter samt uppleva större meningsfullhet under väntetiden.

Inom Partnerskapet har Stiftet varit delaktigt i kompetensutveckling och medansvarig för spridning/påverkan. Alla som arbetar i Partnerskapet får delta i de kurser som stiftet anordnar. I ledningsgruppen har man gemensamt tagit fram relevanta utbildningar.

Bergsjöns församling har haft ansvar för samtals- och stödgrupper, församlingsaktiviteter (hälsoprojektet), varit delaktig i kompetensutveckling och medansvarig för spridning/påverkan. Cirka 10 procent av dem som beviljas permanent uppehållstillstånd (PUT), och som bosätter sig i Göteborg, bor i Bergsjön.

Migrationsverkets Region Väst, har haft ansvar för att förmedla deltagare till Partnerskapet. Ett kriterium var att dessa personer skulle ha baskunskaper i svenska. Migrationsverket har bidragit till projektet genom de månadskort till Göteborgs lokaltrafik som varje deltagare får. Migrationsverket har vidare ansvarat för att samordna arbetet med en gemensam handlingsplan samt varit delaktig i kompetensutveckling och medansvarig för spridning/påverkan.

Göteborgs stad motiverar sitt deltagande bland annat med tanke på att Göteborg tar emot många nyinflyttade flyktingar. Det ansågs bra att vara en del av det som hänt innan de fick uppehållstillstånd och därmed definierades som nyanlända.²⁶ Ett starkt motiv för staden var att bidra till utvecklingen av metoder för återvändande. Göteborgs stad bidrog med en kontantinsats om 900 000 kronor och utlovade därutöver en arbetsinsats värd 600 000 kronor.

I *Ankomst Göteborg* har Göteborgs stad arbetat med samordning av integration av nyanlända, varit delaktig i kompetensutveckling och medansvarig för spridning/påverkan.

---

²⁶ Den som beviljas uppehållstillstånd i Sverige benämns *nyanländ* oavsett hur länge han/hon har vistats i Sverige